

In de rubriek 'Over de schouder van' kijken we mee bij werkzaamheden of (productie)processen in de periferie van de akkerbouw. Deze keer: lelies spoelen.

Van oogst tot schone bol

Zijn belangrijkste troef is de AquaGrader. Een machine waarmee lelieteler Hans van der Heijden fors bespaart op vooral de arbeidskosten. De kostprijs daalt met anderhalve cent per bol.

Door: Harma Drenth
Fotografie: Susan Rexwinkel

'De Middenweg Vledder bv' staat groot op de gevel van de schuur in het buitengebied van het Drentse Vledder. Een vrachtwagen beschilderd met grote leliebloemen is zojuist volgeladen met pallets met zwarte kratten vol leliebollen. Er staan nog enkele partijen bollen te wachten op transport. In kratten, maar ook in bollenkisten.

Het leliebedrijf van Hans en Trudy van der Heijden telt 60 hectare lelies, waarvan 80 procent eigen teelt en 20 procent contractteelt. In de drukke oogsttijd heeft het bedrijf naast de zes vaste medewerkers een grote groep tijdelijke medewerkers, voornamelijk Polen.

De lelies die nu worden geoogst, behoren tot de zogeheten Oriental Hybriden. „De grond in Drenthe is specifiek geschikt voor de teelt van deze lelies”, zegt Hans. „De grond heeft een goed organische stofgehalte en veel sporenelementen.” Ook in Limburg en Overijssel groeien deze leliebollen goed. Het bedrijf teelt echter ook andere soorten lelies; LA Hybriden en OT Hybriden. De lelies worden na het rooien meteen gespoeld. Onder een kapschuur staat een grote spoelinstallatie. Via een stortbak komen de lelies in de spoelinstallatie, die bestaat uit grote bakken water, afgewisseld met banden waarboven grote broeskoppen de lelies schoonspoelen. Dit jaar is de spoellijn aangepast met een AquaGrader, een relatief nieuwe spoelmachine voor de bollenteelt. De schoongespoelde bollen komen eerst weer in een bak water met on-

derin een grote vin. Die houdt het water in beweging, waardoor de bollen nog verder van elkaar loskomen. De waterbeweging stuwt de bollen ook op de eerste rollenzeef. De kleine bollen vallen tussen de rollen door, geholpen door de waterstralen boven de rollen. Ook de wortels van de grote bollen verdwijnen tussen de rollen. Aan het eind van de rollen zit een mes, dat de wortelpruiken van de bollen afsnijdt. Een tweede rollenzeef, met kleinere afstanden tussen de rollen, scheidt de kleine bollen en de afgesneden wortels.

De kleine bollen zijn het plantgoed voor het volgende teeltseizoen. De afgesneden wortels en meekomende ongerechtigheden worden op het bedrijf gecomposteerd. De grote bollen, ook wel leverbare bollen genoemd, gaan vervolgens in een kist om zo snel mogelijk te worden ontsmet. Hoe sneller, hoe beter, omdat schimmels anders de bollen kunnen aantasten via de kleine beschadigingen die tijdens het oogsten en spoelen zijn ontstaan. Het ontsmetten gebeurt met een douche. De kist met bollen wordt met de heftruck in een tunnel geplaatst. Vijf minuten lang spuit een douche met ontsmettingsvloeistof over de bollen. Daarna krijgt de kist vijf minuten om uit te druipen, vervolgens blaast een ventilator nog vijf minuten een grote hoeveelheid lucht door de kist om nog zo veel mogelijk vocht te verwijderen. Daarna zijn de bollen klaar voor verdere verwerking, op het leliebedrijf zelf of bij de contractgever. De meeste bollen gaan dezelfde dag nog op transport naar de contractgevers of de handelaren die de bollen doorverkopen.

De investering in de AquaGrader bespaart het leliebedrijf enkele medewerkers. „Voorheen stonden er acht mensen aan de trilzeven om plantgoed en leverbare bollen te scheiden”, zegt Hans. Daarnaast bespaart de machine op transportkosten doordat het de wortels van de leliebollen afsnijdt. „Dat scheelt 20 tot 30 procent in het volume, afhankelijk van de soort lelies. De meeste lelies gaan op transport naar Noord of Zuid-Holland. Bij de huidige brandstofprijzen bespaart dat veel.” Van der Heijden heeft berekend dat dit de kostprijs met anderhalve cent per leverbare bol verlaagt. Het is een forse investering. „Het omslagpunt ligt bij 30 hectare, daarboven is het rendabel.”

VAN VELDGEWAS TOT SCHONE BOLLEN IN ZES STAPPEN:

1. Chauffeur Alexander Zwier lost zijn kieper in de stortbak van de spoellijn.
2. In het eerste bad zijn stenen en los zand verwijderd, de aanhangende grond wordt met grote broeskoppen van de lelies afgespoeld. Jos Walta zorgt ervoor dat het spoelen goed verloopt.
3. Het plantgoed valt door de rollenzeef, de leverbare bollen gaan eroverheen. De wortels die onder de rollenzeef uitsteken, worden afgesneden door een groot mes onder de rollen.
4. Het afsnijden van de wortels bespaart nogal wat volume bij het transport.
5. Zo snel mogelijk na het spoelen zet heftruckchauffeur Erik Kuiper de kisten in de ontsmettingslijn, waar de bollen een douchebeurt krijgen.
6. Trudy en Hans van der Heijden bij een kist gespoelde en ontsmette bollen, klaar voor transport en verdere verwerking.